

SĄD NAJWYŻSZY
Rzeczypospolitej Polskiej

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego

Do druku nr 1911

Warszawa, dnia 7 lutego 2022 r.

BSA I.021.2.2022

SEKRETARIAT Z-CY SZEFĄ KS

L.dz. DS. 175. 105. 2022

Data wpływu 14. 02. 2022 r.

Pan

Dariusz Salamończyk

Zastępca Szefa Kancelarii Sejmu

Szanowny Panie Ministrze,

w odpowiedzi na pismo z dnia 11 stycznia 2022 r., SPS-WP.020.402.6.2021, działając na podstawie art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 1904) w załączeniu uprzejmie przesyłam uwagi Sądu Najwyższego do *rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania lichwie*.

Z poważaniem,

dr hab. Małgorzata Manowska

/pismo podpisane podpisem elektronicznym/

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDIUM SEJMU

L.dz. SPS-WP.020.402.16.2021

Data wpływu 15. 02. 2022 r.

Uwagi Sądu Najwyższego
do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania lichwie

Przedmiotem opinii jest projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania lichwie (dalej jako „Projekt”)¹. Zgodnie z art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym², organ ten jest powołany do opiniowania projektów ustaw i innych aktów normatywnych, na podstawie których orzekają i funkcjonują sądy, a także innych projektów ustaw w zakresie, w jakim mają one wpływ na sprawy należące do właściwości Sądu Najwyższego.

Projektodawca podjął działania ukierunkowane na likwidację zjawiska udzielania pożyczek o charakterze lichwiarskim, sięgając zarówno do mechanizmów cywilnoprawnych, jak i do rozwiązań o charakterze karnoprawnym. Prace legislacyjne służą określeniu maksymalnych kosztów odsetkowych i pozaodsetkowych oraz obniżeniu tych kosztów. Zwrócono uwagę na negatywnie ocenianą praktykę obciążania kredytobiorców pozaodsetkowymi kosztami udzielania świadczenia oraz obchodzenia przepisów Kodeksu cywilnego o odsetkach maksymalnych, które powinny stanowić zasadnicze wynagrodzenie za korzystanie z cudzego kapitału. U podstaw projektowanych rozwiązań legło zatem dążenie do eliminowania przejawów obchodzenia przepisów o odsetkach maksymalnych, a także czerpania nadmiernych zysków z kosztów pozaodsetkowych, zbliżonych nieraz w swym charakterze do odsetek. Służyć temu ma m.in. wprowadzenie, analogicznie jak w odniesieniu do kredytów konsumenckich, ograniczenia całkowitych kosztów udzielenia świadczenia pieniężnego również w stosunku do innych umów, aniżeli umowy o kredyt konsumencki. Odnośnie do kredytu konsumenckiego podstawowe znaczenie ma obniżenie górnego limitu pozaodsetkowych

¹ Rządowy projekt ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania lichwie – Druk nr 1911

<https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?id=06F39FCA3D4444A8C12587C800390EBB>

² Dz.U. z 2021 poz. 154 ze zm.

kosztów kredytu konsumenckiego oraz wprowadzenie nadzoru Komisji Nadzoru Finansowego nad instytucjami pożyczkowymi.

Podejmowanie działań ustawodawczych mających przeciwdziałać lichwie i ograniczać związane z nią negatywnie oceniane zjawiska społeczne i gospodarcze należy uznać za celowe i pożądane. Stworzenie odpowiednich narzędzi prawnych jest naturalnym następstwem pojawiających się form wyzysku, wśród których istotne miejsce zajmuje lichwa rozumiana jako pożyczanie pieniędzy na bardzo wysoki procent. Należy mieć jednak na względzie, że współczesna gospodarka rynkowa jest uzależniona od dostępności instrumentów o charakterze dłużnym, w tym pożyczek i kredytów. Nie można abstrahować od mechanizmów rynkowych, obejmujących powiązanie zysków z ryzykiem ocenianym przez podmioty udzielające kredytów. Niezbędne jest także analizowanie zjawisk społecznych będących następstwem wprowadzenia proponowanych rozwiązań. Należy mieć wreszcie na względzie, że projektowane rozwiązania nawiązujące do normy z art. 359 § 2² k.c. nie są jedynym mechanizmem zwalczania przejawów lichwy. W zależności od okoliczności danej sprawy, można bowiem powoływać się na sprzeczność czynności prawnej z zasadami współżycia społecznego, nadużycie prawa podmiotowego, względnie domagać się waloryzacji świadczenia pieniężnego³.

Uwagi do art. 1 ust. 1 – dot. 720¹ § 1 k.c.

W projektowanym art. 720¹ k.c. zawarto definicję pojęcia kosztów pozaodsetkowych (§ 2), jak również wprowadzono mechanizmy mające utrudniać obchodzenie zawartych w nim regulacji (§ 3). Pojęcie to ma obejmować marże, prowizje lub opłaty związane z przygotowaniem umowy pożyczki, udzieleniem pożyczki lub jej obsługą, albo koszty o podobnym charakterze (pkt 1); opłaty związane z odroczeniem terminu spłat pożyczki, jej nieterminową spłatą albo koszty o podobnym charakterze (pkt 2); koszty usług dodatkowych, w szczególności koszty ubezpieczeń, koszty związane z ustanowieniem zabezpieczenia pożyczki, koszty pozyskiwania informacji dotyczących biorącego pożyczkę, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do zawarcia umowy. Wyłączono natomiast opłaty notarialne oraz daniny o charakterze publicznoprawnym, które strony są zobowiązane ponieść w związku z zawarciem umowy. Wyłączenie danin o charakterze publicznoprawnym uzasadniono tym, że poziom maksymalnych kosztów pozaodsetkowych na bazie Kodeksu cywilnego jest dużo niższy niż na bazie ustawy z dnia

³ Zob. A. Zbiegień-Turzańska, Komentarz do art. 359 k.c. [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania. Część ogólna, K. Osajda (red.), Legalis.

12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim⁴, zaś włączenie w ten limit tego rodzaju danin mogłoby w niektórych wypadkach spowodować, iż zakaz na gruncie prawa cywilnego kolidowałby z normą pozytywną określającą wysokość daniny na gruncie prawa publicznego.

Dążenie do sprecyzowania oraz szczegółowego ujęcia kosztów pozaodsetkowych należy zaaprobować, jednak zaliczenie do nich kar umownych, które mogą być wielokrotnie naliczane, rodzi pytanie o sposób ich wyrażania jako elementów składowych przedmiotowego pojęcia. Pod rozagę ustawodawcy można poddać celowość posłużenia się pojęciem „innych opłat, jakie biorący pożyczkę jest zobowiązany ponieść w związku z umową”.

Celem zachowania spójnej siatki terminologicznej warto zaznaczyć, że z dyrektywy 2008/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG⁵, której celem była harmonizacja niektórych aspektów przepisów państw członkowskich dotyczących umów o kredyt konsumencki oraz orzecznictwa TSUE wynika, że celem zapewnienia szerokiej ochrony konsumentom przyjęto szeroką definicję pojęcia „całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta”, stanowiąc, że obejmuje on wszystkie koszty łącznie z odsetkami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, jakie konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty są znane kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych. W dyrektywie tej nie zawarto pojęcia „pozaodsetkowych kosztów kredytu”. W orzecznictwie TSUE przyjmuje się⁶, że pozaodsetkowe koszty kredytu stanowią podkategorię całkowitego kosztu kredytu w rozumieniu art. 3 lit g dyrektywy 2008/48, która obejmuje wszystkie koszty, w tym w szczególności odsetki.

Uwagi do art. 1 ust. 1 – dot. art. 720² k.c.

Projektowany art. 720² k.c. prezentuje wzór wyliczania maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych, które nie mogą być przekroczone w umowie pożyczki pieniężnej zawieranej z osobą fizyczną i niezwiązanej bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby. Mechanizm ten nawiązuje do rozwiązań przyjętych w przepisach regulujących umowę kredytu konsumenckiego.

⁴ Tekst jedn. Dz.U. z 2019 r., poz. 1083 ze zm. Dalej jako „u.k.k.”.

⁵ Dz. Urz. UE L 133 z 22.05.2008, str. 66.

⁶ Zob. E. Skibińska, Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczące ochrony klientów rynku bankowego i kapitałowego w 2020 r., Monitor Prawniczy 2021/9,

$$MKP = K \times n/R \times 20\%$$

w którym poszczególne symbole oznaczają:

MKP – maksymalną wysokość kosztów pozaodsetkowych,

K – całkowitą kwotę pożyczki, rozumianą jako suma wszystkich środków pieniężnych nieobejmujących współfinansowanych kosztów pożyczki, które pożyczkodawca wydaje pożyczkobiorcy na podstawie umowy,

n – okres spłaty wyrażony w dniach, licząc od dnia wydania przedmiotu pożyczki,

R – liczbę dni w roku.

Zasady prawidłowej legislacji przemawiają za tym, aby w Kodeksie cywilnym zamieszczać główne założenia i zasady dotyczące danej instytucji. Ustawa ta powinna bez wątplenia zawierać normy prawne o uniwersalnym znaczeniu, zaś stosowanie wzorów matematycznych nie wpisuje się w polską tradycję legislacyjną. Natomiast szczegółowe wyliczenie stosunku kosztów kredytu do całości kredytu z ujęciem w formie ułamkowej wydaje się materią dedykowaną do uregulowania w treści rozporządzenia wykonawczego do danego przepisu Kodeksu.

Uwagi do art. 1 ust. 1 – dot. art. 720⁴ k.c.

Wprowadzenie obowiązku informacyjnego przed udzieleniem świadczenia pieniężnego wzorowane jest na rozwiązaniach funkcjonujących w przepisach u.k.k⁷. W uzasadnieniu Projektu przewidziano, że „świadczeniodawca będzie miał obowiązek poinformować konsumenta w sposób jednoznaczny i zrozumiały o wysokości całkowitej kwoty, jaką będzie on musiał zapłacić w związku z zawarciem umowy, co powinno wzmocnić świadomość konsumenta w zakresie rzeczywistych kosztów, jakie będą wiązały się z otrzymaniem przez niego świadczenia pieniężnego (w szczególności wysokości dodatkowych opłat, marż, prowizji, czy innych usług, w tym ubezpieczeń, które będzie zobowiązany ponieść)”.

Projektowany art. 720⁴ k.c. przewiduje, że przed zawarciem umowy pożyczki pieniężnej zawieranej z osobą fizyczną i niezwiązaną bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby, dający pożyczkę informuje biorącego pożyczkę w sposób jednoznaczny i zrozumiały o łącznej wysokości kosztów pozaodsetkowych, wysokości odsetek oraz kwocie należnej z tytułu odsetek, którą jest on zobowiązany zapłacić w związku z zawarciem umowy. Regulacja ta nie wydaje się jednak w pełni

⁷ Którą dokonano wdrożenia postanowień dyrektywy 2008/48/WE.

kompatybilna z określonymi w u.k.k. obowiązkami kredytodawcy i pośrednika kredytowego przed zawarciem umowy o kredyt (art. 7 i n. u.k.k.), co w praktyce może przyczyniać się do przekazywania zainteresowanym podmiotom niespójnych informacji. Warto też nadmienić, że postanowienia dyrektywy 2008/48/WE - art. 5 ust. 1 lit. g zawierające wykaz informacji, jakich należy udzielić konsumentowi przed zawarciem umowy, jak również art. 10 ust. 2 lit g dotyczący informacji, które należy podać w umowie w sposób jasny i zwięzły – przewidują obowiązek poinformowania konsumenta o „całkowitej kwocie do zapłaty przez konsumenta” rozumianej jako suma całkowitej kwoty kredytu i całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta⁸. Natomiast te przepisy nie przewidują obowiązku informowania o pozaodsetkowych kosztach kredytu lub o metodzie ich wyliczania. Przepisy dyrektywy nie stoją na przeszkodzie przepisom krajowym, które ustanawiają metodę obliczania maksymalnej kwoty pozaodsetkowych kosztów kredytu, jakimi można obciążyć konsumenta, pod warunkiem, iż przepisy te nie wprowadzają w odniesieniu do tych pozaodsetkowych kosztów kredytu dodatkowych obowiązków informacyjnych ponad te określone w art. 10 ust. 2⁹.

Uwagi do art. 2 ust 1 – dot. art. 777 § 2 oraz 2¹ k.p.c.

Projektowane zmiany prawne wprowadzane do Kodeksu postępowania cywilnego odnoszą się do problematyki notarialnych tytułów egzekucyjnych. Projektodawca postuluje uzupełnienie normy stanowiącej, że oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji może być złożone także w odrębnym akcie notarialnym o sformułowanie „w takim przypadku w akcie notarialnym wskazuje się stosunek prawny, w związku z którym dłużnik poddaje się egzekucji, datę powstania zobowiązania dłużnika, jego treść, a w przypadku zobowiązań z umów wzajemnych – dodatkowo świadczenie wierzyciela z terminem jego wykonania”.

Oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji jest uznawane za czynność materialnoprawną¹⁰. Należy zwrócić uwagę, że na gruncie obowiązującego stanu prawnego jest przyjęte, że jeżeli oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji jest składane w odrębnym akcie notarialnym, to powinno być w nim wskazane także źródło zobowiązania dłużnika. W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że każdy akt notarialny, w którym dłużnik poddaje się egzekucji, powinien wskazywać stosunek prawny, z którego

⁸ Definicja w art. 3 lit h Dyrektywy.

⁹ Zob. E. Skibińska, *Orzecznictwo...*, s. 506 i n.

¹⁰ Zob. D. Zawistowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom IV. Artykuły 730-1088*, T. Wiśniewski (red.), Warszawa 2021, s. 245.

wynika jego obowiązek¹¹. Formą aktu notarialnego muszą być objęte wszystkie istotne elementy czynności prawnej, jaką jest oświadczenie dłużnika o poddaniu się egzekucji. Proponowana zmiana ma w rzeczywistości jedynie charakter porządkujący. Próba wymienienia elementów obejmujących oświadczenie dłużnika może z kolei wywoływać wątpliwości, czy elementy te są wyczerpująco wyliczone, skoro nie obejmują choćby oznaczenia wierzyciela w sposób określony w art. 92 § 1 pkt 4 Prawa o notariacie¹².

Dodatkowo projekt zakłada utworzenie regulacji, że jeśli oświadczenie o poddaniu się egzekucji jest składane w celu zabezpieczenia roszczeń wynikających z zawarcia przez osobę fizyczną umowy pożyczki niepozostającej w bezpośrednim związku z działalnością gospodarczą lub zawodową prowadzoną przez tę osobę albo z zawarcia przez tę osobę innej umowy, do której przepisy o pożyczce stosuje się odpowiednio, wysokość sumy pieniężnej, do której dłużnik poddaje się egzekucji, nie może przekraczać sumy wartości przedmiotu pożyczki powiększonej o odsetki maksymalne obliczone bezpośrednio od tej kwoty za okres, na który została udzielona pożyczka, odsetek maksymalnych za opóźnienie obliczonych od kwoty pożyczki za okres do 6 miesięcy oraz maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych przewidzianych w ustawie.

Samo rozwiązanie, jako spójne ze zmianami wprowadzanymi do Kodeksu cywilnego, należy zaaprobować. Powstaje jednak wątpliwość odnośnie do notarialnych tytułów egzekucyjnych sporządzonych przed wejściem w życie ustawy. Sąd klauzulowy na tle art. 777 § 2¹ k.p.c. może nadawać klauzulę wykonalności jedynie do wysokości sumy wskazanej w tym przepisie. Przedmiotowe rozwiązania, w przeciwieństwie do dokonywanych na przestrzeni lat modyfikacji instytucji notarialnych tytułów egzekucyjnych, stanowią przejaw ograniczenia zakresu, w którym notariusz może sporządzić akt notarialny, w którym dłużnik skutecznie poddaje się egzekucji. Należy zatem rozważyć wprowadzenie rozwiązania o charakterze przejściowym w zakresie pozostawienia w mocy aktów notarialnych niespełniających powyższego wymagania, które zostały sporządzone na gruncie poprzedniego stanu prawnego. W przeciwnym razie sąd będzie zobligowany oddalić wniosek o nadanie klauzuli wykonalności. Takie rozwiązanie stanowiłoby poważne zagrożenie dla stabilności i pewności obrotu prawnego.

Uwagi do art. 2 ust. 2 – dot. art. 781 k.p.c.

¹¹ Zob. uchwała SN z 7.03.2008 r., III CZP 155/07, OSNC 2009/3, poz. 42; wyrok SN z 12.06.2015 r., II CSK 455/14, OSP 2016/-7-8, poz. 67.

¹² Por. uchwała SN z 28.06.2017 r., III CZP 10/17, OSNC 2018/4, poz. 36.

Zgodnie z zapatrywaniem projektodawcy do wniosku o nadanie klauzuli wykonalności należy dołączyć dodatkowy dokument potwierdzający wydanie przedmiotu pożyczki pożyczkobiorcy¹³ w związku z udzieleniem pożyczki pieniężnej zawieranej z osobą fizyczną i niezwiązaną bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową tej osoby. Wprowadza się dodatkową czynność weryfikacyjną na etapie postępowania klauzulowego odnoszącego się do tytułów egzekucyjnych z art. 777 § 1 pkt 4 – 6 lub § 2 k.p.c. Rozwiązanie to ma stanowić, wedle projektodawcy „dodatkową kontrolę w celu wyeliminowania ryzyka nadużycia działania w sposób sprzeczny z przepisami o charakterze bezwzględnie obowiązującym”. Niezłożenie takiego dokumentu będzie, jak się wydaje, stanowiło brak wniosku i stanowiło podstawę do wezwania wierzyciela do jego złożenia. Będzie wymagało jednak oceny okoliczności sprawy i rodzaju podmiotów, które były stronami umowy pożyczki.

Refleksji wymaga zasadność wprowadzania rozwiązania wprowadzającego odstępstwo od założenia, na którym opiera się postępowanie klauzulowe, w postaci ograniczenia kognicji sądu do oceny zdatności tytułu egzekucyjnego do egzekucji¹⁴. Klauzula wykonalności jest aktem sądowym, zawiera decyzję sądu, stwierdzającą dopuszczalność zastosowania wobec dłużnika środków przymusu, a w razie potrzeby określa także przedmiotowe granice egzekucji¹⁵. W uzasadnieniu projektu nie wskazano, jak się wydaje, wystarczających argumentów, które by przemawiały na rzecz modyfikacji roli sądu w tym wypadku.

Odnosnie do postępowania klauzulowego prowadzonego w świetle projektowanych zmian Kodeksu cywilnego powstaje wątpliwość w kwestii stosowania art. 782¹ § 1 pkt 1 k.p.c. w sytuacji, w której wysokość sumy pieniężnej, do której dłużnik poddał się egzekucji, przekracza sumę wartości przedmiotu pożyczki powiększoną o odsetki maksymalne obliczone bezpośrednio od tej kwoty za okres, na który została udzielona pożyczka, odsetek maksymalnych za opóźnienie obliczonych od kwoty pożyczki za okres do 6 miesięcy oraz maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych przewidzianych w ustawie. Zgodnie z tym przepisem sąd odmawia nadania klauzuli wykonalności, jeżeli w świetle okoliczności sprawy jest oczywiste, że wniosek jest sprzeczny z prawem albo zmierza do obejścia prawa. W praktyce przyjmuje się zazwyczaj, że ocenie sądu podlega wyłącznie złożenie wniosku o nadanie klauzuli wykonalności, a w szczególności motywy jego złożenia, a nie czynności, które stanowiły podstawę powstania

¹³ Lub wskazanej przez niego osobie.

¹⁴ Szerzej zob. M. Muliński, *Postępowanie o nadanie klauzuli wykonalności krajowemu tytułowi egzekucyjnemu*, Warszawa 2005, s. 5 i n.

¹⁵ Zob. H. Mądrzak, *Funkcja i charakter postępowania klauzulowego*, Acta Universitatis Wratislaviensis – PPIA VIII, Wrocław 1976, s. 200 i n.

tytułu egzekucyjnego¹⁶. W piśmiennictwie akcentuje się, że stosowna ocena wniosku powinna być dokonywana wyłącznie na płaszczyźnie proceduralnej¹⁷. Wykładnia ścieśniająca tego przepisu wynika z przekonania, że norma ma charakter normy szczególnej, nakładającej na sąd obowiązek działania z urzędu dla dokonania oceny wniosku o nadanie klauzuli wykonalności co do istnienia podstaw do jego oddalenia. Operatywność tej normy na tle materii regulowanej Projektem uzasadnia rozważenie stosownych zmian.

Uwagi do art. 3 – dot. art. 115 kodeksu karnego

W art. 115 k.k. obejmującym objaśnienie wyrażeń ustawowych wprowadza się w § 25 definicję „kosztów innych niż odsetki”. Nie podważając celowości skonkretyzowania tego pojęcia, należy – mając świadomość, że pojęcie to jest wyjaśniane dla celów represji karnej – wyrazić wątpliwość, czy posłużenie się w tym wypadku zwrotami nieokreślonymi jak „w szczególności” czy „inne tego rodzaju koszty”, czyni zadość wynikającej z art. 42 Konstytucji RP zasady dostatecznej określoności czynu zabronionego. Nie ulega wątpliwości, że w demokratycznym państwie prawnym odpowiedzialność karna musi respektować podstawowe zasady, do których zalicza się określoność czynów zabronionych pod groźbą kary oraz zakaz wstecznego działania ustawy wprowadzającej lub zaostrzającej odpowiedzialność karną¹⁸. Zasady te składają się także na zawartą w art. 2 Konstytucji RP zasadę demokratycznego państwa prawa¹⁹. Doprecyzowując zakres pojęcia „kosztów innych niż odsetki”, należy mieć także na względzie, że wymogi dotyczące precyzji ustawy i stopnia jej określoności mogą zależeć od dziedziny prawa represyjnego, a zwłaszcza od charakteru i stopnia surowości przewidywanych sankcji karnych²⁰.

Uwagi do art. 7 pkt 2 – dot. art. 10a ustawy o kredycie konsumenckim

Projekt nakłada na kredytodawcę rozbudowane obowiązki związane z badaniem zdolności kredytowej pożyczkobiorcy. Wymagane jest zarówno odebranie od konsumenta stosownych oświadczeń oraz następce ich zweryfikowanie, przy czym

¹⁶ Zob. D. Zawistowski [w:] Kodeks..., s. 258 i n.

¹⁷ Por. H. Pietrkowski [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Koszty sądowe w sprawach cywilnych. Dochodzenie roszczeń w postępowaniu grupowym. Przepisy przejściowe. Komentarz do zmian, t. 2, T. Zembrzusi (red.), Warszawa 2020, s. 1475.

¹⁸ Zob. uchwała TK z 16.1.1996 r., W 12/94, OTK 1996/1, poz. 4.

¹⁹ Zob. postanowienie TK z 25.9.1991 r., S 6/91, OTK 1991/1, poz. 34.

²⁰ Zob. wyrok TK z 13.5.2008 r., P 50/07, OTK-A 2008/4, poz. 58.

weryfikacja ma następować w szczególności na podstawie przedstawionych przez konsumenta dokumentów sporządzonych przez pracodawcę lub organ administracji publicznej lub danych gromadzonych, przetwarzanych i udostępnianych przez określone instytucje. Wymaganie przeprowadzenia weryfikacji oświadczeń nie budzi wątpliwości, lecz rozważenia wymaga, czy określone w ten sposób wymagania są adekwatne do wszystkich sytuacji, czy też mogą okazać się niewspółmierne do potrzeb badania poszczególnych aspektów zdolności kredytowej wnioskodawcy, w tym przez firmy pożyczkowe nieposiadające uprawnień do przyjmowania wkładów pieniężnych. Niezależnie od powyższego zachodzi obawa nieuzasadnionej ingerencji w prywatność pożyczkobiorców.